

Možné opatrenia na znižovanie koncových cien energií na Slovensku

Európska únia čelí bezprecedentnému rastu cien elektriny a plynu. Jednotlivé členské krajiny pristupujú k prijímaniu opatrení, ktoré čiastočne kompenzujú tento rast tak pre domácnosti ako aj priemysel. Klub 500 predkladá zoznam možných opatrení, ktoré by prispeli k zníženiu negatívnych dopadov tejto krízy.

Najlepšie skúsenosti k európskych krajin:

FRANCÚZSKO:

Z pohľadu Klubu 500 najlepším systémovým opatrením je systém ARENH (Accès régulé à l'électricité nucléaire historique).

Regulovaný prístup k historickej jadrovej energii (ARENH) umožňuje dodávateľom energie prístup k štvrtine výroby jadrovej elektrickej energie spoločnosti EDF za pevnú cenu dohodnutú pre všetkých (týka sa výroby z jadrových elektrární uvedených do prevádzky pred 8. decembrom 2010). Komisia pre reguláciu energetiky (CRE) stanovuje cenu za MWh a vláda návrh schvaľuje. Každoročne musia dodávatelia, ktorí chcú mať prístup k tejto jadrovej výrobe žiadať o objem podľa veľkosti portfólia svojich zákazníkov. CRE oznamuje celkový objem elektriny pre každého dodávateľa.

Celkový limit takto ponúkanej elektriny pre odberateľov je cca 100TWh, čo je štvrtina výroby elektriny. V tomto roku bol limit zvýšený o dodatočných 20TWh. Spolu je tak k dispozícii 30% celkovej elektriny vyrobenej z jadra za regulovanú cenu.

Návrh možných opatrení pre Slovenskú republiku:

A. OPATRENIA V OBLASTI CENY KOMODÍT

1. Alokovať významnú časť elektriny pre predaj konečným odberateľom za regulované ceny
 - a. elektrina z Memoranda s SE, a.s. (časť produkcie SE, a.s.)
 - b. elektrina z Vodného diela Gabčíkovo
 - c. elektrina z „povinného výkupu“ (OZE,KVET) a presun „nepovinného výkupu“ späť do „povinného výkupu“
(pozn: Pri tomto opatrení je potrebné zároveň upraviť výkupnú cenu elektriny pre výrobcov tak, aby výška primeraného zisku bola na úrovni zaradenia do systému. Súčasný vývoj v oblasti cien vstupov bez úpravy výkupných cien dostáva významnú časť výrobcov do straty – najmä výroba elektriny z bioplynu, paroplynové cykly)
2. Predaj plynu odberateľom za regulovanú cenu
Navrhujeme zavedenie predaja plynu prostredníctvom štátneho podniku SPP, a.s. za regulovanú cenu. Táto by mala byť stanovená ako náklady SPP na nákup plynu (obstarávacía cena) + primeraná zisková marža.

3. Zaviest pravidlo „nulového zisku“ pre štátnu spoločnosť SPP, a.s.
Hlavnou Slovenského plynárenského priemyslu, a.s. (SPP), je zabezpečenie dodávok energií odberateľom na Slovensku, je zároveň najväčším dodávateľom energií na Slovensku.
Z pohľadu Klubu 500 je vhodné zaviesť pravidlo nulového zisku pre spoločnosť (na prechodnú dobu).
4. Zrušenie/pozastavenie systému obchodovania s emisnými kvótami
Emisné povolenky významným spôsobom zvyšujú koncové ceny elektriny. Je preto vhodné na prechodné obdobie pozastaviť obchodovanie s emisnými kvótami a sústrediť sa na prijímanie opatrení na udržanie konkurencieschopnosti EU. Samotné plnenie environmentálnych cieľov by malo byť posunuté, nakoľko sa zásadným spôsobom zmenili východiská prijaté v rámci Fit or 55. (dovoz CNG tankermi, opätovné zapájanie uhoľných elektrární, elektrární na ťažký vykurovací olej, plynových elektrární,...). Pozastavenie obchodovania s emisnými kvótami by mohlo priniesť zníženie ceny elektriny až do 30%.
5. Odklon obchodovania prostredníctvom burzy
Navrhujeme aby sa na prechodnú dobu zakázal predaj elektriny a plynu odberateľom prostredníctvom burzy a aby sa prostredníctvom burzy obchodovali len prebytky elektriny/plynu. Navrhujeme, aby sa elektrina a plyn predávala štandardným dodávateľsko-odberateľským systémom so stanovením ceny regulátorom na oprávnené náklady + primeraný zisk.
6. Zastropovanie cien plynu a elektriny
Najefektívnejším z pohľadu rýchlosti realizácie je zaviesť stropovanie ceny elektriny a plynu, nielen pre domácnosti, ale aj priemysel. Pri súčasných cenách energií je priemysel nekonkurencieschopný, čo bude viesť k útlmu celých priemyselných odvetví a stratám pracovných miest.

B. OPATRENIA V OBLASTI POPLATKOV

1. Zaviest pravidlo „nulového zisku“ pre štátnu spoločnosť SEPS, a.s.
Hlavnou úlohou štátnej prenosovej sústavy zabezpečiť bezpečnú prevádzku prenosovej sústavy SR vrátane dispečingu a sprostredkovanie nákupu a predaja elektriny z a do zahraničia a výkon podporných služieb.
Z pohľadu Klubu 500 nie je úlohou štátneho monopolného subjektu maximalizovanie zisku na úkor odberateľov, ktorí nemajú možnosť alternatívnych služieb v tejto oblasti. Je preto vhodné (aspoň na prechodnú dobu) prijať pravidlo nulového zisku pre spoločnosť.
2. Tarifa za prevádzku systému (TPS) – pokračovanie systému pásovej TPS aj v roku 2023, s tým že sa do spotreby odberateľov sa bude započítavať spotreba za celé IČO, nie podľa odberných miest a zároveň sa vylúči vlastná výroba pre vlastnú spotrebu.
3. Tarifa za systémové služby (TSS) – tým že cena plynu rastie, rastú náklady na zabezpečenie podporných služieb, je preto vhodné prijať opatrenia na zamedzenie prudkého rastu poplatku, napríklad rozložením na dlhšie časové obdobie.

C. OPATRENIA V OBLASTI KOMPENZAČNÝCH PRÍSPEVKOV

1. Vyčlenenie prostriedkov z Environmentálneho fondu

Environmentálny fond v súčasnosti disponuje viac ako 1,3 mld. Eur, ktoré mali byť a neboli použité na podporu environmentálnych aktivít. Klub 500 preto navrhuje použiť týchto prostriedkov na kompenzácie cien elektriny pre elektroenergeticky náročný priemysel. Uvedené si vyžaduje urýchlené konanie MŽP a notifikovanie schémy štátnej pomoci.

2. Využitie časti nevyčerpaných eurofondov na kompenzácie cien

Slovensko malo k 31.7. nevyčerpaných 7,65 mld. Eur. (čerpanie na úrovni 54,4%). Je evidentné, že uvedené prostriedky sa nedajú vyčerpať do konca roka 2023. Je nevyhnutné, aby vláda dosiahla dohodu s Európskou komisiou o umožnení využitia časti prostriedkov na kompenzácie vysokých cien energií pre odberateľov na Slovensku.

3. Znižovanie daní

Vzhľadom na extrémny rast cien energií ohrozujúci konkurencieschopnosť EU a ktorý existenčne ohrozuje celé priemyselné odvetvia je vhodné pristúpiť k zrušeniu/zásadnému zníženiu daňového zaťaženia energií. Zníženie daní nebude mať zásadný negatívny vplyv na príjmy štátneho rozpočtu vzhľadom na extrémny rast základu pre výpočet dane (z pridanej hodnoty ako najvýznamnejšej položky) domácnosti, iné spotrebné dane

4. Vyčlenenie prostriedkov štátneho rozpočtu na dotácie.

Uvedené oparenie je v súlade s dočasným rámcom EU o štátnej pomoci a umožňuje poskytnúť dotácie podnikom na kompenzácie na krytie časti prevádzkových strát, ktoré boli spôsobené rastom cien energií.

Jednou z foriem podpory môže byť po vzore Talianska zavedenie daňovej úľavy pre energeticky náročné podniky, ktoré preukážu minimálne 30% nárast cien energií (v Taliansku 20% daňové úľavy)

D. OPATRENIA V OBLASTI PODPORY BUDO VANIA OZE

1. Podpora budovania obnoviteľných zdrojov energie

a. finančná podpora budovania nových zdrojov.

Navrhujeme zaviesť jednoduchý systém dotácií pre podporu budovania nových obnoviteľných zdrojov energie aj pre sektory priemyslu, poľnohospodárstva a služieb, a to formou doplatku na jednotku inštalovaného výkonu vyplácaného po dobudovaní kolaudácii zariadenia, bez nutnosti predkladania typických eurofondových žiadostí

b. zavedenie povinnosti pre pripojenie nových zdrojov

Navrhujeme zaviesť zákonnú povinnosť prevádzkovateľov distribučných sústav na pripojenie nových zdrojov do siete. Máme za to, že pripojením a prevádzkovaním nových zdrojov výroby elektriny Slovensko prispieva významnou mierou k svojej energetickej bezpečnosti.

E. INÉ OPATRENIA1. Dobudovanie administratívnych kapacít ministerstva hospodárstva

Nad rámec uvedených opatrení Klub 500 odporúča vytvorenie podmienok na dobudovanie administratívnych kapacít ministerstva hospodárstva, ktoré sa budú sústrediť na prípravu a administrovanie jednotlivých opatrení na zvládnutie energetickej krízy. Energetika sa totiž stala kľúčovým odvetvím, ktorému musí byť prioritne venovaná osobitná pozornosť s adekvátnym administratívnym a analytickým zabezpečením.

Bratislava 6.9.2022

Elektrina v SR, ČR, Poľsku a Španielsku (EUR/MWh)

